

ŽIVOT V OBCI ZLONČICE PŘED A PO VZNIKU ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY



Letos naše země slaví 100 let vzniku Československé republiky. Toto výročí si připomínáme různými oslavami, výstavami a dalšími akcemi. Víte však, jak se žilo a co se dělo v naší obci před vznikem republiky, v období jejího vzniku a několik let poté? Nejspíš ne. Proto Vám následující článek, který čerpá z Pamětní knihy Zlončic, nastíní historii naší obce.

Již od roku 1908, kdy proběhla anexe Bosny a Hercegoviny, houstla situace v celé Evropě. Bylo zřejmé, že dojde ke konfliktu mezi Německem, které společně s Rakouskem zbrojilo, a slovanskými národy. Rakousko poté hledalo záminku k válce se Srby. Poslední provokací byly císařské manévry v červnu 1914 na hranicích Srbska. Smrtící výstřely srbského studenta, které zasáhly v Sarajevě v autě projíždějícího následníka trůnu Rakouska-Uherska Františka Ferdinanda d'Este a jeho choť, byly pro Rakousko příležitostí pro podání ultimáta Srbsku. Přesto se neočekávalo napadení Srbska Rakouskem, protože se vědělo, že na straně Srbů stojí Rusko. Dne 26. července 1914 přijel časně ráno do naší vsi kočár s úředníkem z hejtmanství, který se odebral za starostou obce panem Antonínem Mašanským. Hned poté byly vyvěšeny černožluté vyhlášky oznamující válku a vyzývající záložníky do 35 let věku k nastoupení činné vojenské služby u svých pluků. První den války tak bylo mobilizováno 26 mužů z naší obce (pro představu v roce 1910 zde žilo 319 lidí). Dlouho se nevědělo, na kterých frontách muži bojují. Ti sice posílali domů polní lístky, avšak zvláště v počátcích války byly lístky se zmínkami o místě pobytu zabavovány a nedoručovány. Již v roce 1914 padl na srbském bojišti Karel Duda. Antonín Mašanský a Jan Ryba byli v listopadu zajati. O stravování svých vojáků nejevilo Rakousko valný zájem. Bylo běžné, že ti nedostali jídlo několik dnů. Vojskem se šířily nemoci, zejména úplavice. Vláda proto povolila zasílání bedniček s jídlem. Následně byl z kraje roku 1915 nařízen soupis obilí a zásob mouky, bylo nařízeno vše osít obilím a nic nenechat úhorem. Sklizeň v roce 1915 byla prohlášena majetkem státu a vše se muselo prodat pouze válečnému obilnímu ústavu ve Vídni za stanovené ceny. Rok 1916 přinesl „enky“ – byly zavedeny chleбенky, cukřenky, kávenky, masenky. Každý směl dle vládního nařízení sníst za týden 1,47 kg chleba nebo spotřebovat 1,05 kg mouky. Mletí bylo povoleno pouze na mlecí výkazy. Obilí se schovávalo ve skryších pod podlahami a podobně. V září 1916 byly nařízeny bezmasé dny, byl omezen prodej piva a brambor. Bylo zakázáno porážet prasata a na Dušičky osvětlovat hroby. Stříbrné a niklové peníze byly staženy a zavedeny peníze papírové a železné. Vojínům byly pro nedostatek živobytí dávány dovolené na žně, na setí. I váleční zajatci pomáhali s polními pracemi, do zdejší obce však chodili jen na pivo. Do Zlončic byli posláni uprchlíci z Dalmácie a Přímoří. V květnu 1916 byly nařízeny odvody 18letých a 50letých, z naší obce tak odešlo dalších 15 mužů. Roku 1917 byli odváděni i mrzáci. Dávka mouky byla snížena na 0,5 kg na týden na osobu. Byl zrekvírován zvonek na návsi, byly sbírány mosazné hmoždíře, kliky, svícny. Muži si prodlužují samovolně „dovolené“ a upisují se válečné půjčky, aby byli členové rodiny z vojny propuštěni. Všeho byl nedostatek, ceny stoupaly a vše chátralo. Dost se kradlo (na polích i v bytech) a celkově byli lidé demoralizováni. Na konci války bylo pro nedostatek uhlí zastaveno vyučování ve školách.

Do Zlončic přišla zpráva o vyhlášení samostatnosti republiky odpoledne 28. října 1918. Kolem třetí hodiny se lidé začali sbíhat na návsi a shromáždili se u zvoničky, kde promluvil Oldřich Pejšek. Lidé zpívali „Kde domov můj“ a „Hej, Slované“. Z naší obce zemřelo ve válce nebo na následky zranění z ní šest mužů. Po válce řádila v Evropě španělská chřipka, které

padlo za obětí víc lidí než válce samotné. 21. prosince 1918 přivítala Praha T. G. Masaryka a první legionáře. Uvítání se za naši obec zúčastnila tělocvičná jednota Sokol.

Starostou obce byl od r. 1915 zdejší statkář, pan František Pejšek. Na základě nového republikového nařízení proběhly v roce 1919 volby, při nichž byl zvolen starostou obce pan Oldřich Pejšek (agrárník). Ten však 30. července 1921 rezignoval a starostou byl opět zvolen pan František Pejšek. Děti docházely do čtyřtřídní školy ve Chvatěrubech, kde byl nejprve řídícím učitelem pan Václav Vosyka, následně pan učitel Jan Ryba. V obci byly provozovány tyto živnosti: dva kováři (p. Havel, jehož kovárna se říkalo „havlovna“, a p. Svoboda), dva koláři (p. Vojtěchovský, který byl zároveň strojníkem, a p. Pekař), dva obuvníci (p. Němota a p. Hanzlík), jeden obchodník (Marie a Emilie Tomsovy), dva hostince (p. Hádl a p. Tyle). Manželé Hádlůvi byli nájemci hostince č.p. 1 „Na růžku“, který patřil panu Fischerovi z Kralup nad Vltavou. Pan Fischer založil v roce 1872 Kralupský parostrojní pivovar a v něm vyráběl pivo Bohemia 8°, 10° a 12°. Hostinec, kterému se později začalo říkat „U Horáků“, měl travnatou zahradu a býval oplocený cihlovou zdí, u které stával kuželník.

V roce 1922 byla v obci založena knihovna, která funguje dodnes v budově obecního úřadu. V tomtéž roce podali občané Dolánek žádost obecnímu zastupitelstvu ve Zlončicích o připojení ke Zlončicím (v té době byly Dolánky osadou Dolan na protilehlém břehu Vltavy). Až v roce 1925 obdržela obec Zlončice přípis Okresní správní komise, na jehož základě uznala rada naší obce připojení za bezúčelné (k připojení Dolánek ke Zlončicím pak došlo až v roce 1960).

V roce 1923 tomu bylo deset let, co zde byla založena tělocvičná jednota Sokol (k založení došlo 9. února 1913). Na oslavu sokolové nastudovali a sehráli divadelní hru Lucerna od Ant. Jirásky. Jelikož byl zájem o zhlédnutí velký, hra byla opakována. Pod Sokol Zlončice patřil i hokejový klub. Trénovalo se na rybníku v Kozomíně, případně i na zmrzlé Vltavě. V tomto roce se konaly volby do obecního zastupitelstva, starostou se stal p. František Pejšek. Na konci roku rozhodlo zastupitelstvo zřídit zvoničku na zdejší kapličky (první zvonek byl v roce 1841 ukraden, další byl za 1. světové války zrekvírován).

V roce 1924 došlo k úpravě cesty, která vedla od okresní silnice k Dolánkům. Obce v celé republice byly vyzvány k veřejným pracím, které by čelily nezaměstnanosti. Práci na cestě vykonávalo devět dělníků. V tomto roce postihly dobytek v takřka všech hospodářských staveních v obci nemoci kulhavka a slintavka.

Dne 1. května 1926 sehrála tělocvičná jednota Sokol v přírodě u vody hru Husité od Arnošta Dvořáka, kterou shlédlo odhadem přes 5 tisíc osob. Hře byl přítomen i sám autor, který přišel po jejím skončení hercům popřát na jevišti. Na konci roku bylo započato s elektrifikací obce, kterou obec prováděla na svůj náklad. Jelikož svůj statek chtěl elektrifikovat i pan Matějovský z Chvatěrub a obec Chvatěruby nechtěla započít se svojí elektrifikací, byl vybudován v místě dnešní odbočky do Nových Zlončic ze silnice Zlončice – Chvatěruby transformátor. Dráty nebyly upevněny u pantáty nade vraty (jak by řekl klasik), ale na konzolách ukotvených na domech. Pouze ve dvou případech, kdy majitelé domů nechtěli povolit konzoly na svých domech, musely být postaveny dřevěné sloupy.

V červnu 1927 byla ukončena elektrifikace obce a 3. července se začalo v obci svítit. Obecní světla se poprvé rozsvítila 5. července při oslavě upálení mistra Jana Husa. Na jaře byla založena nová obecní třešňovka u Vltavy, kdy bylo vysázeno 100 kusů třešní. Novým nájemcem lomu Kravčina (u Vltavy) se stal pan Jan Spilka (majitel lodí ve Vraňanech). Mezi lety 1913 až

1927 v lomu těžba neprobíhala. V listopadu proběhly volby do obecního zastupitelstva, starostou se stal p. Antonín Mašanský.

Na konci roku 1928 a začátkem roku 1929 postihly obec silné mrazy a sněžení, které přerušily spojení s okolními obcemi. Mrazy dosáhly hodnot -37°C a na polích bylo 60 cm sněhu. Lidem docházelo uhlí. Vltava zamrzla, a tak bylo možno na druhou stranu řeky nejen chodit pěšky, ale i přejíždět povozem. Účinky mrazů se projevily hned na jaře, kdy se ukázalo, že ze 7355 ovocných stromů v obci jich 4232 pomrzlo. V roce 1929 byly rozprodány obecní pozemky u Chvatěrub (Nové Zlončice) občanům obce na stavbu domků.

Mezi lety 1899 až 1929 provozoval starší přívoz pod Dolánkami pan Kulka. V roce 1909 vybíral p. Kulka za převoz osoby 6 halířů, za převoz kusu malého dobytka, prase, tele, kozu, trakař nebo velociped 4 halíře. Přívoz po něm zdělila jeho manželka. Od roku 1929 fungoval v Dolánkách nový přívoz „u brodu“. Po něm jsou dodnes patrné schůdky do Vltavy na pravém břehu Vltavy, na levém břehu Vltavy (v Dolanech) je pozvolný vstup do řeky. Jelikož byl přívoz u brodu výhodnější, starší (pod Dolánkami) byl zanedbáván a byl používán pouze v době velké vody.

V létě 1930 se po zásahu blesku ocitla stodola p. Rubeše v plamenech. Navzdory dešti, který hned poté začal, bylo léto celkově suché. Ničivé následky mrazu z roku 1929 dokonalo sucho v r. 1930. Mnoho ovocných stromů uschlo, obecní třešňovka, ořechovka a sady jednotlivců zašly. Na základě sčítání lidu, které proběhlo v roce 1930, žilo v obci 328 obyvatel.

V období od vzniku republiky probíhaly v obci každoročně oslavy narozenin prezidenta T. G. Masaryka (počátkem března) a vzniku republiky (koncem října). Oslavy v naší obci se odehrávaly v režii tělovýchovné jednoty Sokol. Sokolové pořádali také plesy a pochopitelně i cvičili – v zimě v sále dnešní Staročeské hospody, v létě na hřišti u cesty na Máslovice.

Sbor dobrovolných hasičů byl údajně u nás založen již v roce 1913. Toto datum však vyvolává pochybnosti, protože Pamětní kniha Zlončic (pečlivě vedená p. učitelem Rybou) se o tomto spolku nezmiňuje. Jisté však je, že již v roce 1907 obec disponovala hasičským náradím (mj. pumpou v kašně, stříkačkou a voznicí). Hasičské náčiní bylo skladováno v kůlně (dnešní objekt obecního úřadu č.p. 40) postavené Spolkem parního mlátičího stroje, v níž byla i mlátička a párovka používaná všemi statky v obci při sklizni.

I v období první republiky bylo počasí značně nevyzpytatelné. Střídaly se zimy, kdy nenapadl sníh a mrznout začalo až v březnu, se zimami, kdy doslova mrzlo, až praštilo. I s rozložením srážek býval problém. Bezdeštná a suchá období vystřídal náhlý přivalový déšť, který kromě toho, že zaplavil statky a hospodářská stavení v obci, měl značný vliv na úrodu.

Pro lepší představu o tom, jak se žilo ve Zlončicích a jak naše obec vypadala, si prohlédněte následující fotky.

Ing. Štěpánka Jakoubková, Jiří Louček

Nejprve několik fotek ze života obce...



Členové TJ Sokol Zlončice.



Jedna ze sokolských slavností ve Zlončicích.

V pozadí vpravo je dnešní dům č.p. 7 (dříve č.p. 8 – statek Oldřicha Pejška).

Vlevo je pak objekt č.p. 8, který je dnes nabízen k prodeji.

(dříve to byl statek Františka Pejška s č.p. 9).



*Zlončičtí ochotníci - představení Rychtářův poklad (režie: Fr. Šimek).
Foceno dne 31. 3. 1929 p. Antonínem Rybou.*



*Hokejisté ze Zlončic hrávali na náplavce v Chvatěrubech nebo na rybníku v Kozomíně.
Zcela vpravo je pravděpodobně nějaký funkcionář...*

Fotky z jednotlivých míst ve Zlončicích aneb včera a dnes...



Před statkem Tichých (dříve č.p. 12). Jedná se o objekt, který je z části zbouraný a již nemá přidělené číslo popisné. Nachází se vpravo při výjezdu ze Zlončic směrem na Chvatěruby a dnes je v něm MOTO-JJ. Z části objektu na archivní fotografii zbyla pouze zeď:





*Statek Mažanských, který si zachoval dodnes stejné číslo popisné (5).
Nachází se u autobusové zastávky a dnes vypadá takto:*





*Pohled od dnešního obecního úřadu směrem ke Staročeské hospodě.
První objekt vlevo je statek Františka Pejška (dříve č.p. 9, dnes č.p. 8),
který je dnes nabízen k prodeji.*

*Vedle něj, tzn. dále od objektivu (vyšší objekt) je statek Oldřicha Pejška (dříve č.p. 8,
dnes č.p. 7). Ještě dál od objektivu je Beranův statek (dříve č.p. 7), který byl zbourán a na jeho
místě stojí dva řadové okálové domy (dnes č.p. 74 a 75). Úplně vzadu je vidět domek Kateřiny
Hubené (dříve č.p. 2), v jehož prostoru se nyní nachází garáže.
Za ním se je pak objekt Staročeské hospody (dříve i dnes č.p. 1).*





*Koloniál pana Dokoupila v domě č.p. 24, dříve č.p. 21 (pohled na jeho východní fasádu).
Stejný pohled na dnešní stav domu č.p. 24:*





Ještě jeden pohled na obchod pana Dokoupila (p. Dokoupil je vpravo, vedle něj stojí jeho dcera Milada, provdaná Reifová). V pozdějších dobách fungoval koloniál pod „značkou“ spotřebního družstva Svépomoc.



A kvíz na závěr: Poznáte, kde se nachází toto místo?

- a) ve Zlončické rokli**
- b) U Kříže směrem na Kozomín**
- c) fotka není ze Zlončic**